ARKEODIDAKTIKA 6

Artistes de la Prehistòria

La Cova dels Vilars d'Os de Balaguer

ARKEODIDAKTIKA és una col·lecció de materials didàctics per a l'ensenyament -aprenentatge de la història i l'arqueologia que pretén fomentar el valor del patrimoni històric - arqueològic i les fonts materials com a part integral de la formació de la infància i el jovent mitjançant la transferència dels resultats de la recerca històrica a la comunitat educativa.

Directora de la col·lecció: Paloma González Marcén

Consell editor:
Antoni Bardavio Novi
Cristina Gatell Arimont
Rafael Mora Torcal
Rosa Solsona Fontova

ARKEODIDAKTIKA 6

Artistes de la Prehistòria. La Cova dels Vilars d'Os de Balaguer

Autors i autores:
Antoni Bardavio Novi
Rosa Solsona Fontova
Eva Mendéjar Verdú

Agraïments:
Agraïm especialment a Montserrat Seuma Fernández i Conxita Alòs Borràs del CEIP Leandre Cristòfol d'Os de Balaguer, i en general al professorat i alumnat de la ZER Montsec per la seva col·laboració i participació en el projecte L'escola adopta un monument.

La realització i publicació d'aquesta unitat didàctica ha comptat amb els ajuts:
2007ARIE0023 i ARIE 2008 00022 de l'AGAUR del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

També compta amb el suport de:

Dirección General de Bellas Artes y Bienes Culturales

© dels textos, els autors
© de l'edició, CEPAF-UAB

Dipòsit legal: B. 15.760-2009

ISBN: 978-84-938-0387-7

PRESENTACIÓ

Aquesta proposta didàctica està dirigida a alumnat de cicle superior d'educació primària i de primer d'ESO.

La seva experimentació s'ha portat a terme amb alumnes de la ZER Montsec en el marc del projecte l'Escola Adopta un Monument. Aquest projecte està coordinat des del Laboratori d'Arqueologia i Ensenyament del Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona i pel Camp d'Aprenentatge de la Noguera del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. La posada en pràctica a l'aula i la revisió del material ha estat coordinada per les mestres Montse Seuma Fernández i Conxita Alòs Borràs del CEIP Leandre Cristòfol d'Os de Balaguer, escola que forma part de la Zona Escolar Rural del Montsec.

L'interès d'aquest Arkeodidaktika rau en la voluntat d'apropar un element patrimonial d'època prehistòrica i d'àmbit local al nois i noies de les escoles properes, des d'una metodologia didàctica basada en el desenvolupament de capacitats bàsiques vinculades a l'anàlisi sistemàtic i d'indagació científica: identificar; observar, preguntar, localitzar, obtenir, analitzar i representar informació; plantejar i contrastar hipòtesis i realitzar inferències, així com al desenvolupament de competències relatives a la vida en societat, vinculades a l'educació per a la ciutadania.

L'ORIGEN DE L'ART I DELS SÍMBOLS

Per a què serveix un quadre o una escultura? Quin paper juguen en les nostres vides els objectes artístics? Tot i què és difícil contestar aquestes preguntes, el que és clar és que l'art és i ha estat molt important en la història de la humanitat, un llenguatge de signes i significats tot sovint difícils d'entendre.

Les primeres obres artístiques tenen una antiguitat d'uns 35.000 anys i es relacionen amb els *Homo sapiens sapiens,* és a dir, aquesta espècie d'homínids a la qual pertanyem nosaltres. El descobriment arreu del món de milers de coves i d'abrics amb extraordinàries pintures rupestres i de figuretes modelades o esculpides, o gravades sobre ivori, pedra, os o banya, constitueix el testimoni artístic més antic de l'espècie humana. Els homes i les dones del paleolític superior van ser capaços de crear un llenguatge artístic que ha arribat fins als nostres dies, carregat de símbols amb un significat que tot sovint desconeixem.

Aquest món artístic s'ha preservat a les parets de les coves en forma de pintures i gravats de bisons, cavalls, rinoceronts, lleons, mamuts, ossos, cangurs, peixos,..., retratats de forma molt realista, amb una precisió quasi fotogràfica que assenyala el talent i la intel·ligència dels artistes paleolítics.

Cova de la Font-de-Gaume (Bisó pintat a la paret. (França). Fa 15.000 anys.

Bisó esculpit sobre os. Cova de la Madeleine (França). Fa 15.000 anys

Figureta femenina paleolítica esculpida en pedra calcària del jaciment de Laussel (França). Fa 22.000 anys

La major part de les pintures es troben a l'interior de coves, en llocs amagats a molts metres de l'exterior on s'havia de passar per espais estrets i de difícil accés amb l'única ajuda d'una torxa. A més, no només pintaven de forma realista els animals que els envoltaven, sinó que també representaven símbols geomètrics i figures anomenades pels arqueòlegs com a antropomorfes, meitat humanes, meitat animals. Això ha portat als investigadors a veure l'art paleolític com una forma d'expressar idees i creences i difondre-les, és a dir, com una eina comunicativa, com una forma de llenguatge.

A finals del Paleolític, i fins a l'anomenada edat dels metalls, l'art rupestre va patir importants canvis. Va començar a pintar-se en abrics exposats a l'aire lliure i representant figures humanes realitzant activitats quotidianes com recol·lectar, caçar, dansar,... Els animals ja no eren el tema principal de les pintures i l'estil ja no era tan realista, sinó més aviat estilitzat.

Poc després, les imatges figuratives (representant persones, animals o elements del paisatge) van convertir-se en símbols senzills que s'anomenen per això esquemàtics.

Cueva del tío Garroso (Alacón, Terol)

Abric del Barranc de Canà (La Granja d'Escarp, Lleida)

També des de finals del Paleolític, en alguns jaciments, com per exemple la Cova Gran de Santa Linya a la Noguera , s'han trobat objectes d'ornament del cos, fets de cargols marins, perforats expressament per utilitzar-los com a denes de collaret. Des de llavors aquest tipus d'objectes fets amb os, petxines o pedres es poden trobar a molts altres jaciments prehistòrics.

COM ES PINTAVA A LA PREHISTÒRIA?

El lloc on pintaven

Extret de: O. Melano (1999), *La grotte sacrée*. Ed. L'école des loisirs, París.

Com pintaven

Extret de: O. Melano (1999), *La grotte sacrée*. Ed. L'école des loisirs, París.

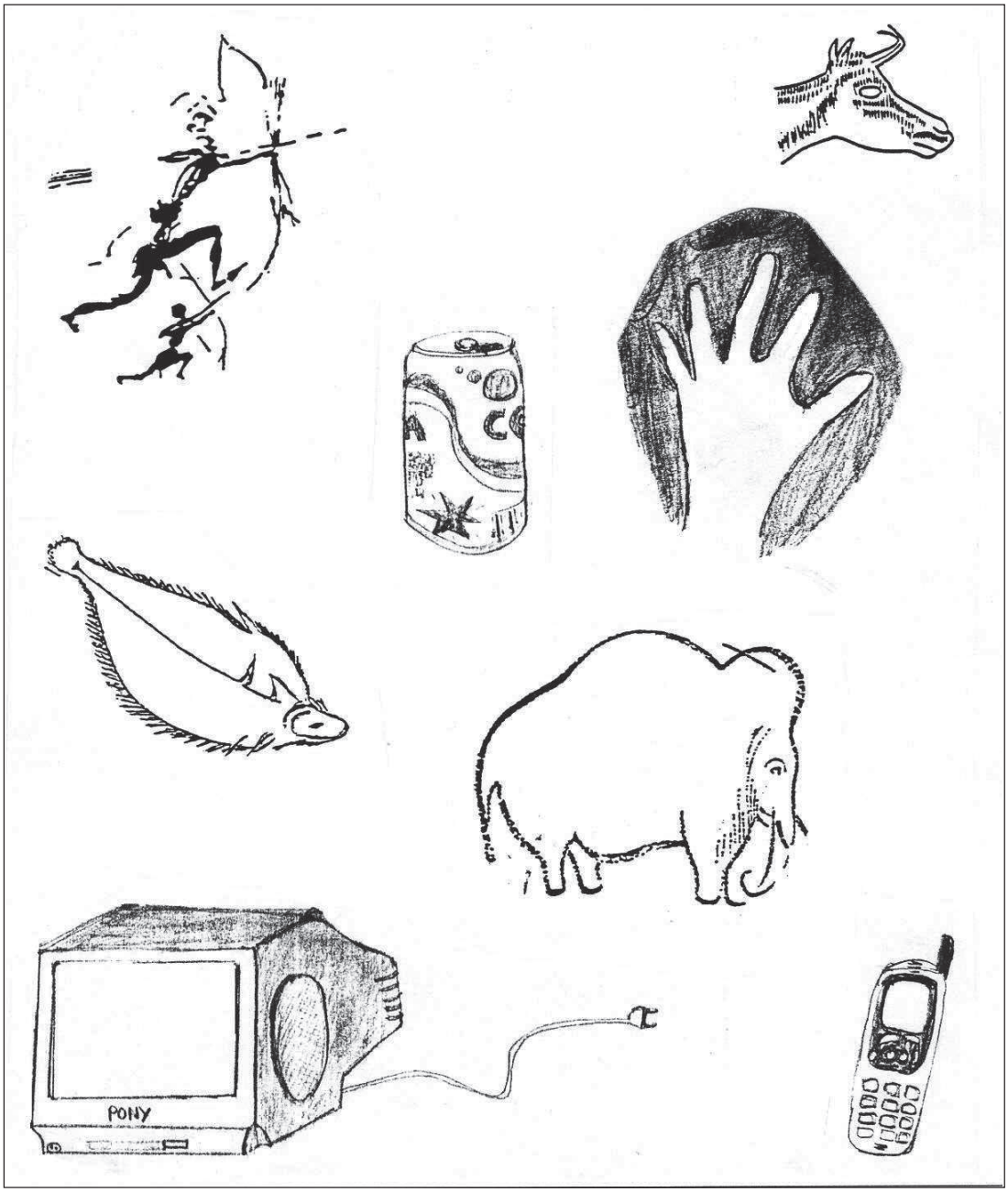

Extret de: O. Melano (1999), *La grotte sacrée*. Ed. L'école des loisirs, París.

Inventa't un relat explicant els llocs més habituals i els materials que empraven a la prehistòria per pintar les que anomenem "pintures rupestres".

De les figures representades assenyala només aquelles que els homes i les dones de la prehistòria poguessin representar a les parets de les coves.

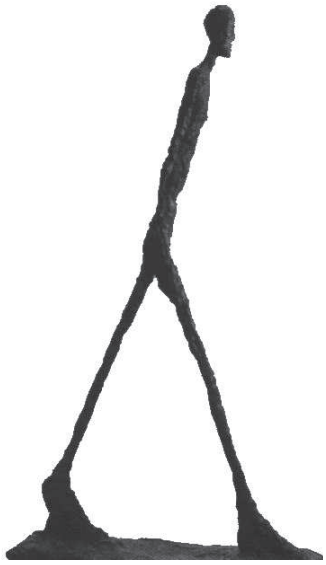
LA UNIVERSALITAT DE L'ART

Moltes vegades s'han comparat les pintures rupestres de les coves d'Altamira, a Cantàbria, amb obres mestres de grans artistes de la història. No obstant, en el moment del seu descobriment va costar molt acceptar que unes pintures de tal perfecció i expressivitat fossin obra dels que es consideraven "*gent tosca i primitiva*".

Ben al contrari, si analitzem pintures i escultures considerades obres mestres de l'art contemporani, podrem comprovar com molts dels elements presents a l'art prehistòric estan presents en les formes d'expressió artístiques del nostre temps.

Pintura llevantina.
Fa uns 8000 anys

Escultura d'Alberto Giacometti.
Segle XX

Compara les dues imatges i digues en què s'assemblen i en què es diferencien:

Després d'haver analitzat les imatges anteriors, pensa què l'interessava més a l'artista, plasmar de forma realista l'aspecte de la persona que estava representant o bé l'acció que estava realitzant. Per què?

Observa les dues pintures següents i compara-les. Per fer-ho has de tenir en compte què s'hi representa (el tema de l'obra), en quina actitud es troben els elements representats, la fidelitat o no a l'aspecte real dels elements representats (realisme o esquematització), etc:

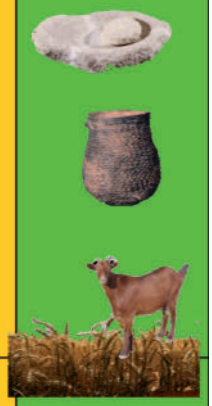

Cavalls de la cova de Lascaux (França).
Fa uns 18.000 anys.

Obra del pintor Franz Marc.
Segle XX.

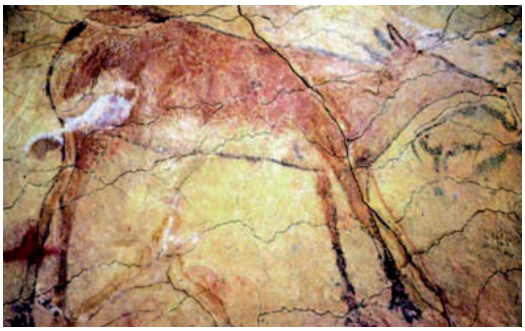
FASES DE LA PINTURA RUPESTRE

NEOLÍTIC/EDAT DEL BRONZE		**PINTURA ESQUEMÀTICA** ***Fa 6000 - 3800 anys*** Representació de figures abstractes esquematitzades Símbols difícils d'interpretar	
MESOLITIC/NEOLITIC		**PINTURA LLEVANTINA** ***Fa 8000 - 6000 anys*** Representació de figures estilitzades que narren escenes de la vida quotidiana	
PALEOLITIC SUPERIOR		**PINTURA FRANCO-CANTÀBRICA** ***Fa 35000 - 10000 anys*** Representació realista de la natura, especialment d'animals	

Numera i ordena les pintures rupestres següents de la més antiga a la més moderna especificant l'estil al que pertanyen.

Cova dels Vilars (Os de Balaguer, Lleida

Altamira (Santillana del Mar, Cantàbria)

Cova dels Vilars (Os de Balaguer, Lleida)

1.

2.

3.

Si voleu saber més sobre art rupestre podeu consultar: http://ca.wikipedia.org/wiki/Pintura_rupestre

LES PINTURES RUPESTRES COM A FONTS PER CONÈIXER LA HISTÒRIA

De l'anàlisi de les figures i escenes representades a les pintures rupestres, en podem deduir moltes coses sobre com vivien les societats prehistòriques.

Què podem deduir d'aquestes fonts de la història?

En aquestes imatges podem veure una figura humana disfressada d'animal. Podem deduir en tots dos casos que es tracta d'un bruixot amb màscara.

Figures humanes amb atributs animals. Cova de Trois-Frères (França). Fa uns 15.000 anys.

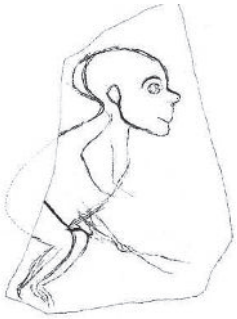
Aquestes tres imatges reprodueixen imatges pintades o gravades, trobades en diferents jaciments prehistòrics. Proposa una interpretació del significat que podien tenir aquestes representacions.

A

B

C

A:

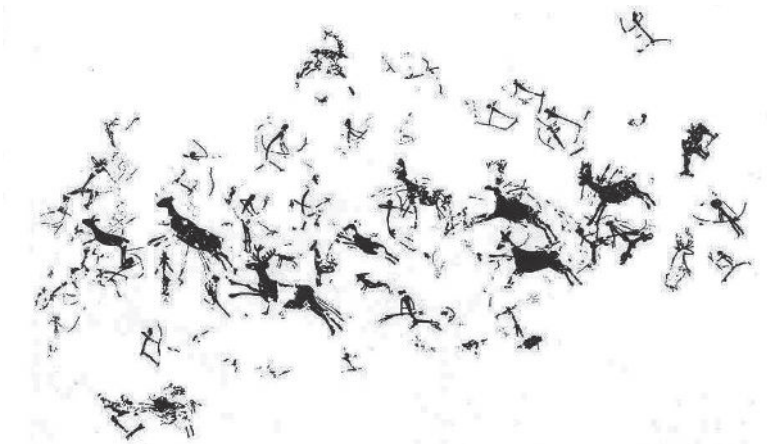
B:

C:

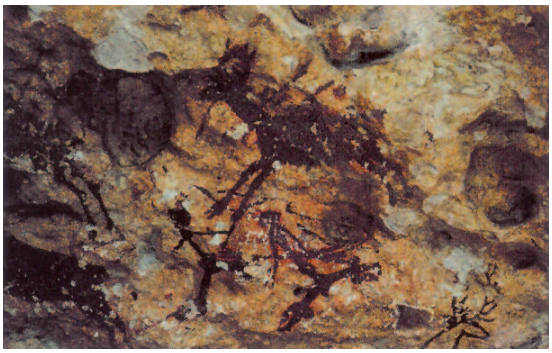
LES PINTURES RUPESTRES D'ESTIL LLEVANTÍ, UNA PINTURA QUE NARRA HISTÒRIES

Explica que es veu representat en els calcs (dibuixos fets pels arqueòlegs, obtinguts a partir dels originals dels abrics i coves), i busca-hi i emmarca els fragments de les fotografies reproduïdes.

Abric I de la Serra de la Pietat (Ulldecona, Tarragona)

Calc extret de: Ulldecona. *Abrics de l'Ermita*. Guies del Museu d'Arqueologia de Catalunya. (2005).

Abrigo de los Chaparros (Albalate del Arzobispo, Teruel).

Calc extret de: *Corpus de Arte rupestre del Parque Cultural del Río Martín*. Gobierno de Aragón (2005).

LA IMATGE DE LES DONES A LES PINTURES RUPESTRES

Fixa't en les següents imatges

Venus de la Valltorta
(Tirig, Castelló)
Fa uns 8000 anys.

Venus de Milo
(Museu del Louvre, París)
Segle II abans de Crist.

Venus de Lespugue (França).
Fa uns 25.000 anys.

Què tenen en comú les tres imatges, que fa que a totes tres les anomenin Venus (com l'antiga deessa romana relacionada amb la bellesa, l'amor i la fecunditat) tot i haver estat pintades o esculpides en diferents moments de la història?

Però, tot i que aquestes imatges que representen els cossos de les dones són força conegudes, a les pintures rupestres llevantines són molt més abundants altres imatges de dones realitzant múltiples activitats.

COM VESTIEN LES DONES A LA PREHISTÒRIA?

Observa les següents imatges que formen part de conjunts de pintures rupestres d'estil llevantí.

Covetes del Puntal
(Ares del Maestre, Castelló)

Abrigo de Minateda
(Minateda, Albacete)

Racó de Gasparo (Ares
del Maestre, Castelló)

Calcs extrets de: C. Olària (2007). *Un passeig per la prehistòria. Guia de l'art rupestre llevantí de Castelló.* Universitat Jaume I, Castelló.

Descriu com devia ser la indumentària de les dones de la prehistòria a partir d'aquests exemples:

QUINES ACTIVITATS FEIEN LES DONES A LA PREHISTÒRIA?

Les pintures rupestres ens permeten saber que les dones de la prehistòria feien activitats imprescindibles per al manteniment dels grups humans.

Moltes societats agrícoles tradicionals utilitzen encara avui dia pals de cavar de fusta amb els quals s'ajuden en les feines de remogut i oxigenació de la terra, així com per a la sembra. Les dones de la prehistòria tindrien de ben segur un paper molt important en el desenvolupament de l'agricultura en el neolític. La seva experiència recol·lectora durant el paleolític les convertiria en expertes en el coneixement sobre el cicle de creixement de les plantes. En les figures següents pot veure's a tres dones amb pals cavadors a les mans.

El Barranc de les Lletres (Dosaigües, València)

El Barranc de les Lletres (Dosaigües, València)

Calcs extrets de: C. Olària (2007). *Un passeig per la prehistòria. Guia de l'art rupestre llevantí de Castelló.* Universitat Jaume I, Castelló.

Observa i analitza les següents figures i descriu quina activitat creus que estan realitzant les dones representades.

Cova de l'Aranya (Bicorp, València)

Abrigo de Minateda (Minateda, Albacete)

Calcs extrets de: C. Olària (2007). *Un passeig per la prehistòria. Guia de l'art rupestre llevantí de Castelló.* Universitat Jaume I, Castelló.

Benirrama (Alacant)

Cova dels Cavalls (Tirig, Castelló)

Calcs extrets de: C. Olària (2007). *Un passeig per la prehistòria. Guia de l'art rupestre llevantí de Castelló*. Universitat Jaume I, Castelló.

Rituals

Són moltes les pintures que ens mostren persones fent algun tipus de ritual o dansa. Les figures femenines hi tenen una presència important.

Barranc de la Valltorta
(Albocàsser, Castelló)

Barranco de los Grajos
(Cieza, Murcia)

Calcs extrets de: C. Olària (2007). *Un passeig per la prehistòria. Guia de l'art rupestre llevantí de Castelló.* Universitat Jaume I, Castelló.

De vegades, però, costa força interpretar la simbologia de determinats grups de figures. Un exemple d'això és el grup de set dones i un home amb un cérvol als peus a les pintures rupestres de la Roca dels Moros. Quina interpretació li donaries?

Roca dels Moros (El Cogul, Lleida)

A continuació tens una sèrie de fotografies on s'hi veu obres artístiques contemporànies i representacions artístiques prehistòriques.

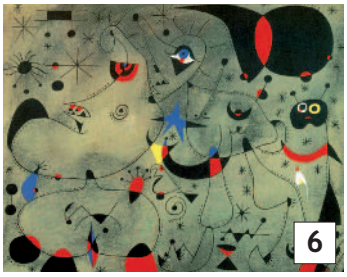

Quines creus que són contemporànies i quines són prehistòriques? Marca amb una creu la resposta correcta.

	prehistòrica	moderna		prehistòrica	moderna
Pintura 1			Pintura 5		
Pintura 2			Pintura 6		
Pintura 3			Pintura 7		
Pintura 4			Pintura 8		

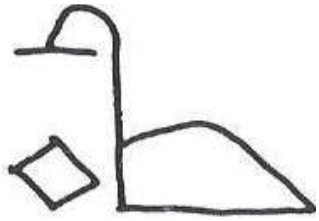
Busca informació i aparella aquests pintors contemporanis amb la seva obra posant el número corresponent:

Henri Matisse Vincent Van Gogh Joan Miró

PINTURA RUPESTRE L'AVANTPASSAT DELS ALFABETS

Alguns arqueòlegs creuen que les pintures rupestres d'estil esquemàtic poden ser l'avantpassat dels alfabets actuals. Fixa't en els següents exemples i respon l'exercici.

Pictogrames egipcis

Un ocell i un ou que simbolitzen fertilitat

Simbolitza la nit

Símbol d'enemistat

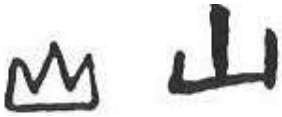

Símbol d'amistat

Pictogrames xinesos

Sol

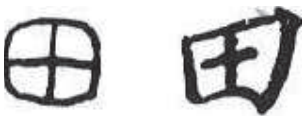
Muntanya

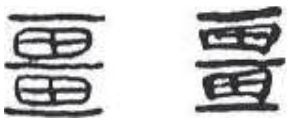
Arbre

Mig

Camp

Frontera

Com interpretaries aquests símbols presents a pintures rupestres esquemàtiques? Per què?

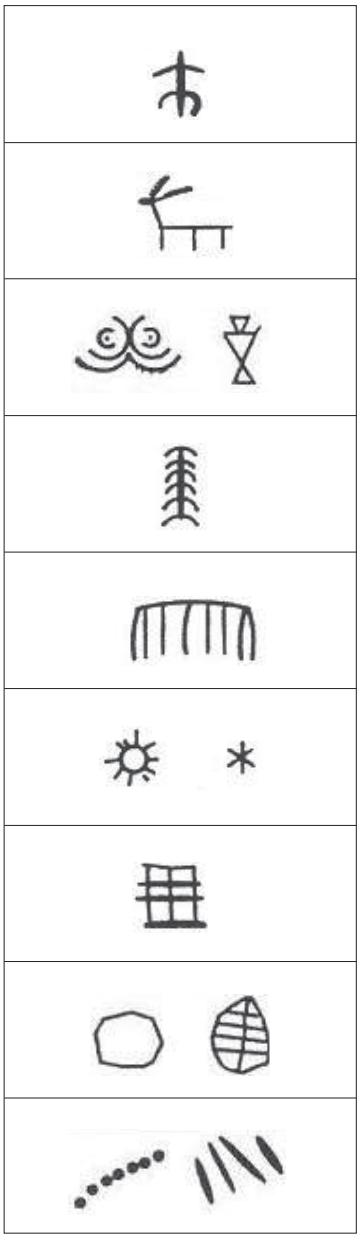

MOTIUS DE L'ART RUPESTRE ESQUEMÀTIC. LA INTERPRETACIÓ DES DE L'ARQUEOLOGIA

Aquest estil correspon al darrer moment de la pintura rupestre prehistòrica. Realitzada entre 6000 i 3000 anys enrera, es caracteritza per la representació abstracta i simbòlica de les seves figures, tot sovint difícils d'interpretar.

ANTROPOMORFES
Representació de la figura humana.

ZOOMORFES.
Representacions d'animals, quadrúpedes en la major part de casos.

ÍDOLS
Reproduccions pictòriques dels ídols relacionats amb possibles divinitats.

RAMIFORMES
Representacions que s'interpreten habitualment com arbres o branques.

PECTINIFORMES
Esquemes amb forma de pinta, en alguns casos es considera com a l'esquematització dels quadrúpedes.

SOLIFORMES I ESTELIFORMES
Figures que semblen representar el sol i les estrelles.

TECTIFORMES
Motius rectangulars que solen interpretar-se com a construccions.

CIRCULARS
Motius sense interpretació general concreta.

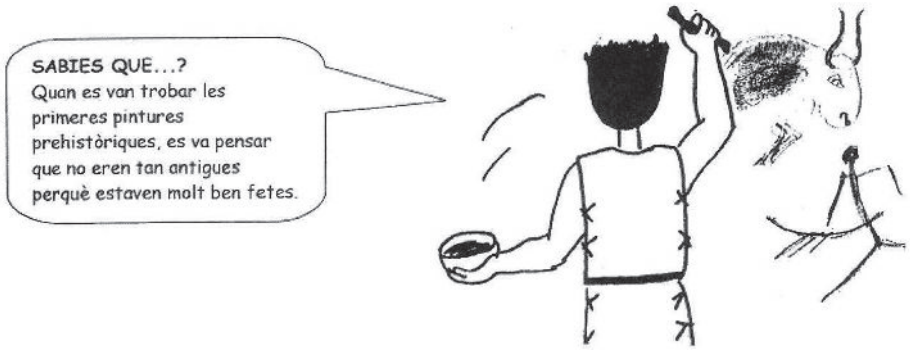
PUNTS I BARRES
Temes molt abundants subjectes a tot tipus d'interpretació, malgrat que cap amb valor general.

Inventa els teus propis motius rupestres esquemàtics.

Què signifiquen?

Imagina't que els grups humans de la prehistòria fessin servir les pintures rupestres per a comunicar-se entre ells. Com escriuries els següents missatges?

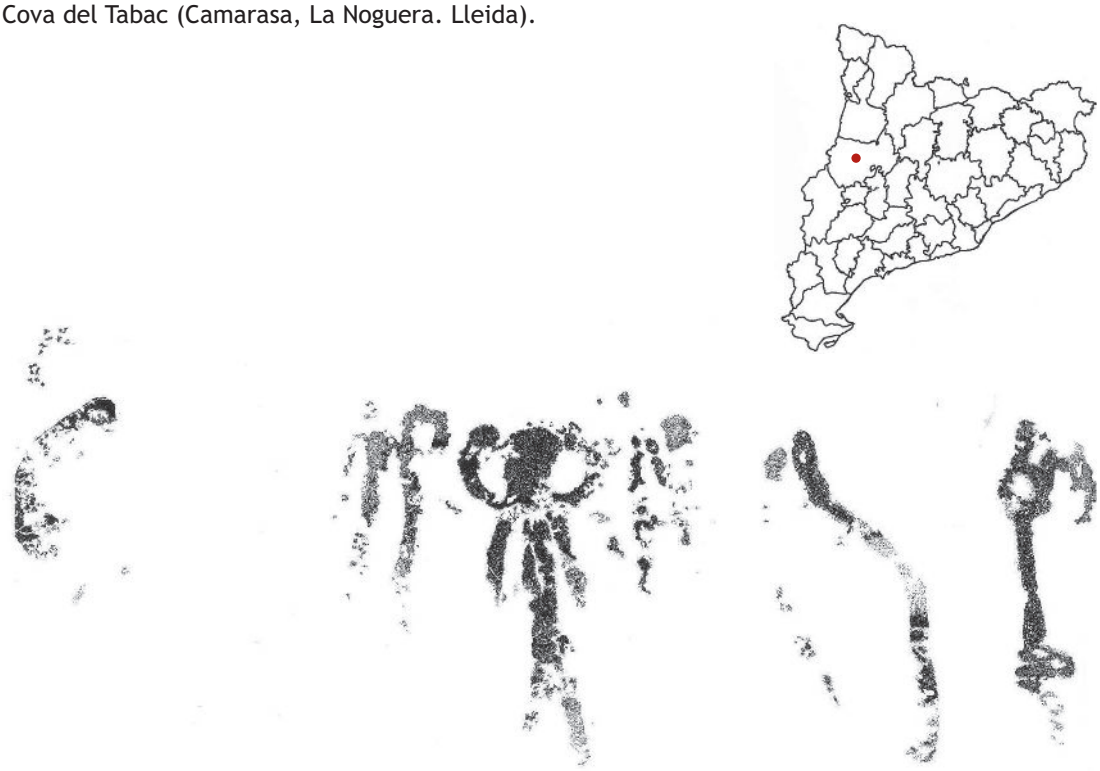
Anem al riu a pescar
He vist cavalls al costat del bosc

LES PINTURES RUPESTRES D'ESTIL ESQUEMÀTIC A CATALUNYA, UNA PINTURA A PUNT DE SER ESCRIPTURA

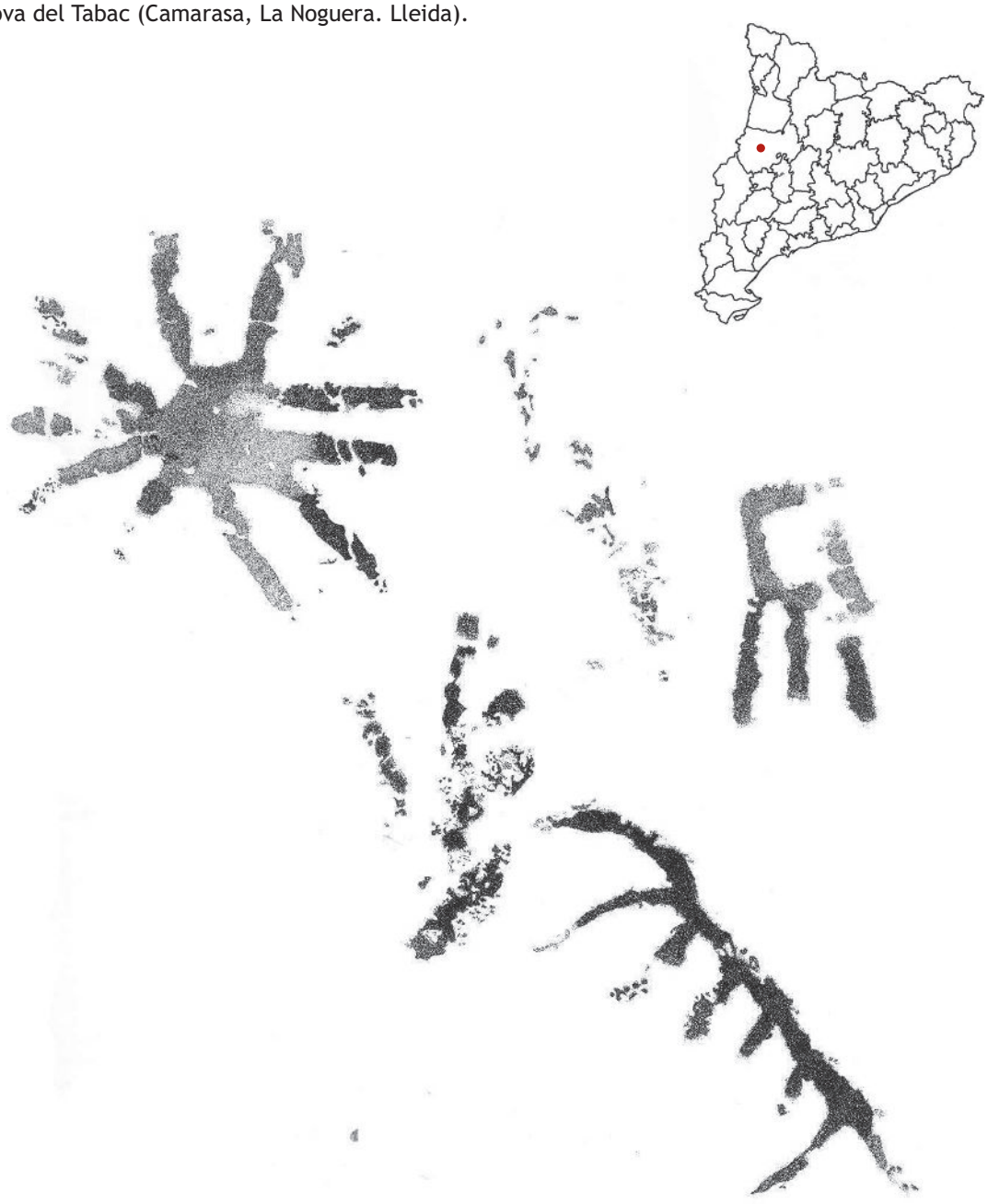
Interpreta les següents pintures.

Cova del Tabac (Camarasa, La Noguera. Lleida).

Calc extret de *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Cova del Tabac (Camarasa, La Noguera. Lleida).

Calc extret de *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Les Aparets (Alòs de Balaguer, La Noguera, Lleida)

Calc extret de *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Vall de la Coma (L'Albi, Les Garrigues, Lleida)

Calc extret de *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Barranc de Sant Jaume (La Granja d'Escarp, Segrià, Lleida)

Fotografia extreta de Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre.

Abric del Vall d'Ingla (Bellver de Cerdanya, Cerdanya, Lleida)

Calc extret de *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

LES PINTURES RUPESTRES DE LA COVA DELS VILARS RELAT DE LA DESCOBERTA

El Sr. Josep Maria Borràs i Viu, veí d'Os de Balaguer l'any 1973 va informar de la troballa d'unes pintures rupestres a la cova dels Vilars. Vam fer una entrevista al Sr. Josep Maria perquè així la seva història fos coneguda per tota la gent que vingués a visitar aquestes pintures.

Els Sr. Josep Maria quan encara anava a "estudi" (com es deia en aquells temps a anar a escola) ja era molt aficionat a buscar per les muntanyes objectes dels nostres avantpassats acompanyat d'un dels seus mestres. Ell ens explicava que aquest mestre sempre li deia que segurament algun dia faria una troballa important. I així va ser.

Es va fer gran i tot i que treballava, els seus dies de descans els dedicava a recórrer les muntanyes a la recerca de noves troballes.

Busca que busca...busca que buscaràs.... serra amunt i serra avall ...un dia que rondava per aquestes muntanyes d'Os de Balaguer va començar una tronada i es va posar a ploure. Quina casualitat! Perquè en aquell moment era a prop de la Cova dels Vilars.

" Que cai!" Ara em posaré tot moll aquí!" va pensar

Va recordar la cova dels Vilars perquè quan era més jove amb els amics pujava a la cova i cap allí es va dirigir per aixoplugar-se.

Quan va arribar a la cova va començar a llampegar, tronar i ploure. El cel era ben fosc i havien uns llampecs que, segons conta, semblava que tornés a ser de dia. Ajupit allà dins de la balma els trons feien tremolar tot el que l'envoltava, els llamps dibuixaven ombres i un d'aquest llampecs, que va caure molt proper d'on ell estava, va esclatar tant fort que va il·luminar tota la cova.

La llum era tant forta que va aixecar el braç per a protegir-se i la seva mirada es va dirigir cap a la paret i de sobte, va veure amb la llum uns colors que semblaven uns dibuixos estranys allà a la paret.

Quan va tornar a casa va decidir estudiar aquells dibuixos abans de dir res per a confirmar que eren les pintures que ell pensava. Va comprar molts llibres i quan podia anava a observar-les i estudiar-les, fins que, després de dos anys d'estudi pel seu compte va estar convençut que eren pintures rupestres hi ho va donar a conèixer. Primer li va explicar al capellà del poble i el capellà li va comentar al mestre de l'escola. Tots tres van anar a veure les pintures i va confirmar que eren autèntiques, llavors es van posar en contacte amb els arqueòlegs perquè vinguessin a estudiar-les i datar-les.

I així va ser com a partir del 1973 les pintures rupestres de la Cova dels Vilars d'Os de Balaguer es van conèixer, van ser estudiades, posteriorment protegides i actualment visitades per molta gent.

Il·lustració de Mònica Lopez Prat

Observa aquesta reconstrucció històrica de la Cova dels Vilars i explica què s'hi veu.

LES FORMES DEL RELLEU I LA GEOLOGIA DE LA COVA DEL VILARS

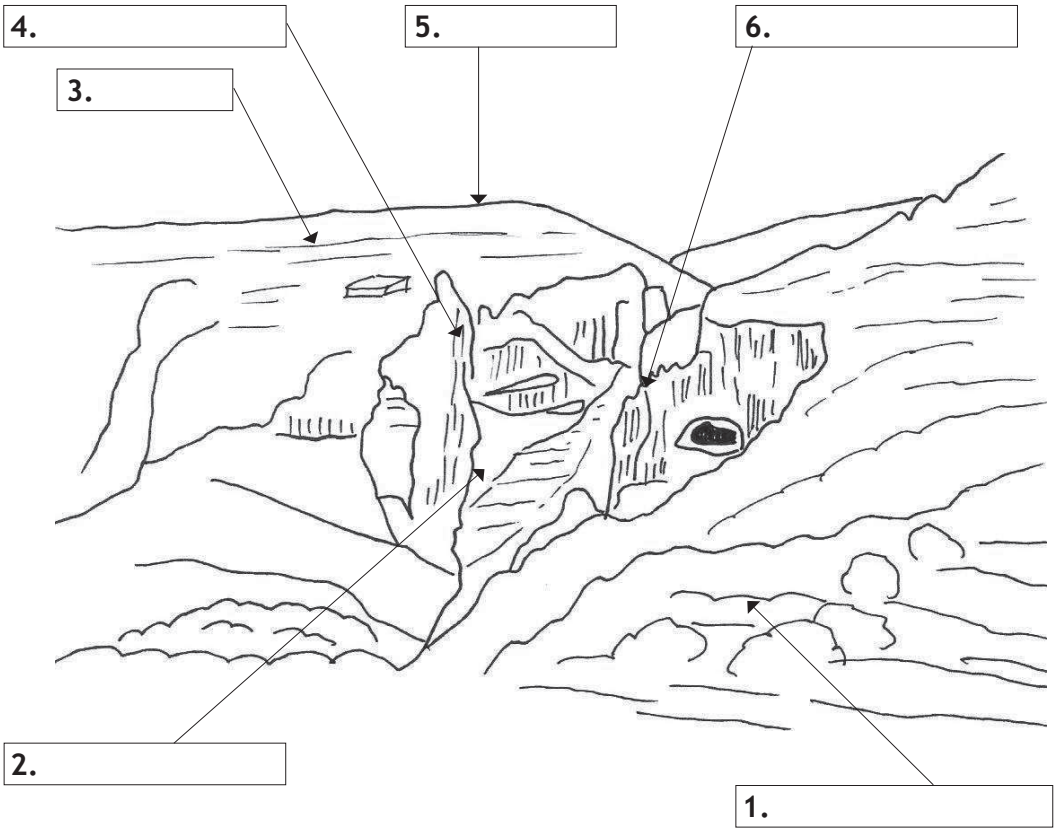
La cova dels Vilars és una balma formada per calcàries eocèniques, és a dir, formada fa uns 55 milions d'anys al període anomenat pels científics Terciari de l'era Cenozoica.

Té uns 12m d'amplada, 8 metres de fons i 4 d'alçada.

La seva orientació és E-SE i es troba a 600m d'alçada sobre el nivell del mar.

Identifica les formes marcades amb una fletxa, situant els noms en el quadre que correspongui: *vegetació, paret de roca, vessant de la muntanya, vegetació, Cova dels Vilars, barranc dels Vilars.*

En el dibuix hi trobem un element que no existeix en aquest paisatge.

Quin és?

Per què creus que el dibuixant es va equivocar?

LA TRANSFORMACIÓ DEL PAISATGE

L'aigua, el vent, la vegetació, els animals i sobre tot l'ésser humà han modelat i transformat el paisatge que fa milers d'anys van observar els nostres avantpassats quan caminaven per aquestes muntanyes.

Les terres han estat modificades, apareixen els conreus i aquests defineixen línies en el paisatge com per exemple els murs de pedra seca, els camins, els senders... tot i així, el barranc dels Vilars i la zona propera a la cova dibuixen un paisatge molt semblant al que devien observar aquelles persones de la prehistòria.

A partir de l'observació directa intentarem analitzar els canvis que hem produït.

ELEMENTS NATURALS	ELEMENTS HUMANITZATS

LA VEGETACIÓ QUE ENVOLTA LA COVA: LES PLANTES TÍPIQUES DE L'ÀMBIT MEDITERRANI

La zona de la cova dels Vilars és una regió de clima mediterrani on la vegetació es distribueix en funció de la quantitat de pluja ja que en aquest tipus de clima els estius són llargs i molt secs, cosa que fa que la vegetació hagi de suportar condicions molt dures de sequera i el seu ritme de creixement és lent.

A les zones de muntanya els alzinars són els típics boscos mediterranis, en ells apareix l'alzina *(Quercus ilex subsp. ballota)* com a espècie dominant acompanyat dels roures *(Quercus robur subsp.)* i de les espècies que formen la **zona de garriga** on hi ha el coscoll o garric *(Quercus coccifera)*, el boix *(Buxus sempervirens)*, el ginebró *(Juniperus oxycedrus)*, la savina *(Juniperus sabina)*, l'aladern *(Rhamnus alaternus)* o espècies de zones més assolellades on apareix el romaní *(Rosmarinus officinalis)* i el timó *(Thymus vulgaris)*.

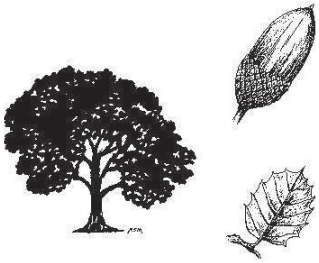
Però, si l'ecosistema està degradat i repoblat trobem grans masses de pi blanc (Pinus halepensis).

A les zones de conreu abandonades és fàcil veure lledoners, ametllers i oliveres , també alguns fruiters en estat quasi silvestre com nogueres i figueres sense formar part de cap plantació i a les vores dels camins hi ha plantes herbàcies i entre les més conegudes trobem les roselles, cards, malves, avena silvestre, blets, fonoll o esbarzers.

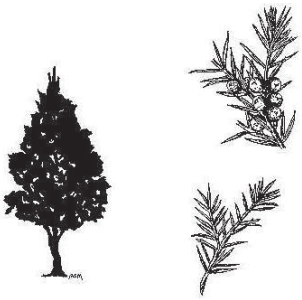
A la pàgina següent trobem algunes de les plantes que hi ha pel camí d'aproximació a la cova, amb els dibuixos intentarem identificar-les.

(Quercus coccifera)

(Quercus ilex)

(Juniperus oxycedreus)

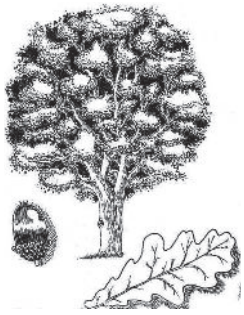
(Juniperus sabina)

(Boxus sempervirens)

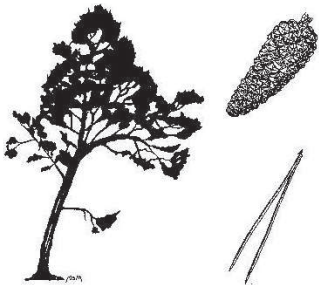
(Olea europaea)

(Quercus robur)

(Rhamnus alternus)

(Pinus halepensis)

LA COVA DELS VILARS A OS DE BALAGUER

Malgrat que les pintures de la Cova dels Vilars o dels Vilasos ja eren conegudes des de feia temps per un veí d'Os de Balaguer, el senyor Josep M. Borràs i Viu, el descobriment d'aquestes no foren comunicades oficialment fins l'any 1973. Posteriorment la investigació d'aquest conjunt de pintures rupestres va ser realitzada per Luis Díez-Coronel i Joan Maluquer de Motes. Durant l'any 1986 les pintures van ser objecte d'una documentació exhaustiva, en el marc del projecte "Corpus de Pintures Rupestres de Catalunya", portat a terme pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

La major part de les pintures representades han de considerar-se clarament d'estil esquemàtic. Només alguna d'elles, com la del cérvol femella del conjunt, podrien agrupar-se en l'anomenat estil llevantí, més antic. Això pot confirmar que no totes les imatges d'aquest conjunt van realitzar-se en el mateix temps cronològic, sinó que s'hi pintà en diferents moments.

LES PINTURES

Calc complert del conjunt rupestre de la Cova dels Vilars. *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

INTERPRETEM LES PINTURES RUPESTRES DE LA COVA DELS VILARS

Calc parcial del conjunt rupestre de la Cova dels Vilars. *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Calc parcial del conjunt rupestre de la Cova dels Vilars. *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

Calc parcial del conjunt rupestre de la Cova dels Vilars. *Inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya. Corpus de pintures rupestres. Volum I. La Conca del Segre*.

COMPAREM FIGURES DELS VILARS AMB FRAGMENTS DE PINTURES D'ART CONTEMPORANI

Observa i compara les imatges següents

La Dansa. Henri Matisse. Segle XX

Nit estelada. Vincent Van Gogh. Segle XX

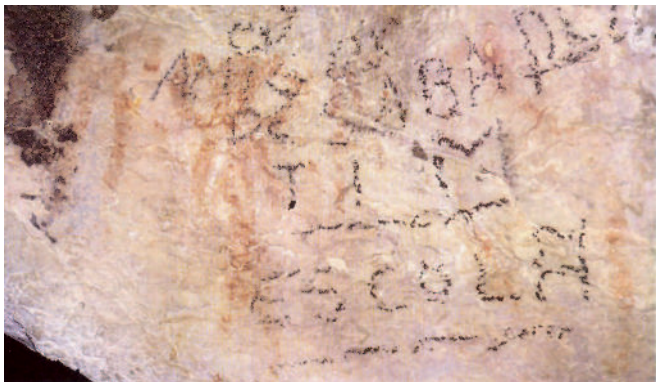
En què s'assemblen i en què es diferencien?

PROTEGIR EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC

En la reunió del Comitè del Patrimoni Mundial de la Unesco que tingué lloc a Kioto l'any 1998, s'aprovà incloure en la llista del Patrimoni Mundial l'Art Rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica.

Malgrat això, tot sovint ens podem trobar amb restes del patrimoni fetes malbé per l'acció de persones que no el respecten; el trenquen, l'embruten o el fan desaparèixer.

A la fotografia que tens a continuació pots observar uns grafits moderns que malmeten les pintures rupestres de la Cova del Tabac a Camarasa (La Noguera).

Una vegada acabat de treballar aquest dossier sobre les pintures rupestres, explica perquè creus que és important protegir i difondre aquestes restes arqueològiques com a patrimoni de la humanitat.

ARKEODIDAKTIKA 6

Ajuntament
Os de Balaguer

